NÄYTELMÄ JOKA MENEE PIELEEN

FARSSIN ABC

Farssi on komedia, jonka viihdyttävyys perustuu väärinkäsityksiin, yhteensattumiin, absurdeihin tilanteisiin, verbaaliin huumoriin ja nopeaan, loppua kohden kiihtyvään juoneen. Farssit päättyvät yleensä onnellisesti. Farssin tarkoitus on siis saada yleisö nauramaan ja hymyilemään. Komedia tarkoittaa teatteritaiteessa huvinäytelmää. Alun perin sillä on yksinkertaisesti tarkoitettu vain näytelmää, jolla on onnellinen loppu. Nykyisin termi viittaa humoristiseen näytelmään ja yleensä humoristiseen ilmaisuun esittävissä taiteissa.

Genren päätavoite on viihde. Siinä käytetään fyysistä huumoria, latteja vitsejä ja muita slapstick-elementtejä. Farssi ei yritä peitellä tai selitellä itseään, vaan on rehellisesti sitä, mitä se on

Farssin henkilöhahmot ovat perinteisesti liioiteltuja hahmoja, yksiulotteisia, yhden ominaisuuden henkilöitä, jotka eivät kehity tarinan myötä. Farssissa seurataan yleensä useampia tarinoita yhtä aikaa, ja komiikkaa kehitellään samaan aikaan useilla rintamilla. Farssi on kuin millintarkasti suunniteltu ja rytmitetty peli. Lavastuksessa on usein paljon ovia ja sisääntuloja. Yllättävät äänet ja valot rytmittävät usein farssia. Näyttelijöiden repliikit, reaktiot niihin ja sisääntulot ovat tosi tarkkoja.

Erityistä on myös yleisön rooli. Usein yleisö tietää esityksestä ja sen henkilöistä enemmän kuin hahmot näyttämöllä toisistaan.

Mihin tarkoitukseen materiaali on tehty?
Tämä oppimateriaali on laadittu tukemaan *Näytelmä, joka menee pieleen -esityksen* käsittelyä ennen esitystä ja sen jälkeen. Materiaali sisältää monipuolisia teatteriharjoituksia, kuten ryhmä-, pari- ja yksilötehtäviä, jotka syventävät ymmärrystä esityksen sisällöstä ja tyylilajista. Materiaali on suunnattu yläkoululaisille, toisen asteen opiskelijoille sekä lukiolaisille.

VAASA.
KAUPUNGINTEATTERI

NÄYTELMÄ JOKA MENEE PIELEEN

ENNAKKOTEHTÄVÄT

Nämä tehtävät on tarkoitettu tehtäväksi ennen *Näytelmä joka menee pieleen* -esityksen katsomista. Tehtävien tarkoitus on orientoida oppilaita näytelmän teemoihin sekä katsojakokemukseen. Tehtävät sopivat tehtäviksi millä tahansa oppitunnilla, eivätkä ne vaadi suuria ennakkovalmisteluja. Tehtävät voidaan tehdä vapaassa järjestyksessä, ja niistä voi tehdä halutessaan kaikki tai vain osan.

ALUKSI

Katsokaa Näytelmä joka menee pieleen -esityksen traileri tästä linkistä.

Tämän jälkeen keskustelkaa, mitä oppilaille tulee mieleen sanasta komedia. Millaisia komediallisia elokuvia tai tv-sarjoja oppilaat ovat katsoneet? Miten elokuva eroaa teatteriesityksestä? Onko joku nähnyt komediallisen teatteriesityksen?

VAASA.
KAUPUNGINTEATTERI

NÄYTELMÄ JOKA MENEE PIELEEN

!!DRAAMAA!!

TEHTÄVÄ: 1, 2, 3

Kesto: n. 5min

Farssissa rytmi ja tarkka ajoitus ovat erittäin tärkeitä. Harjoitellaan niitä tämän paritehtävän avulla.

Menkää parin kanssa vastakkain ja luetellaan pareittain vuorotellen lukuja yksi-kaksi-kolme aina aloittaen kolmosen jälkeen uudelleen ykkösestä. Yritetään päästä sujuvaan ja nopeaan rytmiin ja mokalle saa nauraa yhdessä. Seuraavassa vaiheessa numero kaksi korvataan jollain liikkeellä esim. taputus, hyppy ilmaan, kyykky jne. Eli luetellaan 1-taputus (ei siis sanota numeroa kaksi)-kolme. Kolmannessa vaiheessa korvataan numero kolme jollain muulla sanalla tai äännähdyksellä esim. vihellys, sana pöö, haukotus jne. Eli yksi-taputus(säilytä edellinen toiminto)-pöö. Viimeisessä vaiheessa keksikää ykkösen tilalle ääni ja liike, jotka tehdään yhtä aikaa. Nyt koko sarja koostuu siis kolmesta erilaisesta toiminnosta. Yrittäkää tehdä sarja mahdollisimman nopeasti ja tarkasti.

Lopuksi keskustelua: Mitä tapahtuu, kun harjoitusta nopeutetaan? Missä vaiheessa keskittyminen tai ajoitus alkaa pettää? Miten tämä liittyy farssin rytmiin?

TEHTÄVÄ: Sata tapaa tulla murhatuksi

Kesto: n. 15min

Miettikää yhdessä ensin millä kaikella voisi tehdä murhan. Käyttäkää mielikuvitustanne ja valitkaa aseiksi nimenomaan kaikkea muuta, kuin millä oikeasti voisi tappaa. Kynä, kahvinkeitin, mandariini, hiusharja, pelikonsoli, klemmari, taskulamppu... eli, aseet voivat olla ihan mitä tahansa. Tämän jälkeen pareittain esitätte ryhmälle, miten esineellä tappaisitte ja toinen sitten uhrina esittää mitä järjettömimmän tavan kuolla kyseiseen esineeseen. Mitä järjettömämpi, sen parempi. Myös asento, mihin kuolee, on tärkeää.

NÄYTELMÄ JOKA MENEE PIELEEN

!!DRAAMAA!!

TEHTÄVÄ: Slapstick!

Kesto: n. 20min

Slapstick on komedian muoto, jossa huumori syntyy ennen kaikkea fyysisestä toiminnasta, liioittelusta, kömpelyydestä ja yllättävistä tapahtumista. Siinä ei siis tarvitse olla hauskaa puhetta, vaan keho ja toiminta tekevät vitsin. Nykyteatterissa slapstickiä käytetään erityisesti farssissa ja fyysisessä komediassa.

Näytelmä, joka menee pieleen hyödyntää slapstick-komiikkaa paljon. Hauskuus syntyy esimerkiksi siitä, että lavastus hajoaa, näyttelijät joutuvat fyysisesti hankaliin tilanteisiin ja yksi ongelma johtaa seuraavaan.

Esimerkkejä slapstickin käytöstä:
https://www.youtube.com/watch?v=Z0O91wh0wOM
Esimerkkejä slapstickin käytöstä:
https://www.youtube.com/watch?v=SsIm6bRUg7M

TEHTÄVÄ: Katsokaa videot läpi.
Slapstickin tärkein elementti on se, ettei keneenkään ikinä satu, vaikka väkivalta olisi kuinka brutaalia tahansa. Kehitelkää pienryhmissä kohtauksia, joissa ei ole juonta vaan ainoastaan tilanteita täynnä näyttämöväkivaltaa, törmäilyjä ja kohellusta, joka ei satuta ketään. Muistakaa äänitehosteet!

VAASA.
KAUPUNGINTEATTERI

NÄYTELMÄ JOKA MENEE PIELEEN

!!DRAAMAA!!

TEHTÄVÄ: Hyperbolaharjoite

Kesto: 15min

Farssissa arkisia tilanteita ja ihmisten toimintaa liioitellaan tarkoituksella. Pienestä ongelmasta voidaan rakentaa valtava katastrofi, tavallinen reaktio voidaan venyttää äärimmilleen ja henkilöhahmon ominaisuus voidaan tehdä niin suureksi, että siitä tulee koominen. Liioittelu auttaa tekemään tilanteesta näyttämöllisesti näkyvän ja hauskan. Farssissa katsojan ei ole tarkoitus ajatella: *"Tuo toimii juuri niin kuin oikeassa elämässä."* Sen sijaan hän voi ajatella: *"Tuo on aivan naurettavan liioiteltua ja juuri siksi hauskaa."*

Hyperbola tarkoittaa käytännössä samaa kuin liioittelu. Hyperbola on kuitenkin sanana paljon hienompi, joten tämän harjoitteen nimi on tietenkin hyperbolaharjoite.

TEHTÄVÄ: Työskennelkää pareittain. Esittäkää seuraavat arkiset toiminnot ensin mahdollisimman realistisesti ja luonnollisesti. Tämän jälkeen tehkää sama toiminto uudelleen, mutta liioitelkaa kaikkea mahdollisimman paljon. Kokeilkaa liioitella esimerkiksi: liikkeitä, ilmeitä/eleitä, tempoa, reaktioita ja tunnetiloja

Toiminnot:

1. Imurointi
2. Kirjeen kirjoittaminen
3. Voileivän valmistaminen ja syöminen
4. Suihkussa käyminen

Lopuksi: Mitä tapahtui, kun realistinen toiminta muutettiin liioitelluksi? Milloin toiminta alkoi muuttua hauskaksi? Mitä tapahtui liikkeille ja ilmeille?

VAASA.
KAUPUNGINTEATTERI

Tyylilajit

Teatteria voidaan tehdä monilla eri tavoilla, ja erilaiset tyylilajit vaikuttavat siihen, millaisia tarinoita kerrotaan, miten näytellään ja millaisia keinoja näyttämöllä käytetään. Tutustukaa alla oleviin teatterin tyylilajeihin ja niiden tunnuspiirteisiin. Miettikää samalla, millaisia tyylilajeja olette itse nähneet teatterissa, televisiossa tai elokuvissa.

Tragedia
Murhenäytelmä, jossa päähenkilö kohtaa vastoinkäymisiä tai kärsimystä, päättyen traagiseen lopputulokseen.

Komedia
Onnellisesti päättyvä näytelmä, joka keskittyy huvittamiseen ja naurattamiseen.

Farssi
Komedian alalaji, jossa tapahtumat ja hahmot ovat ylikorostetun absurdeja ja liioiteltuja. Farssi rakentuu nopealle toiminnalle, väärinkäsityksille ja hulvattomille sattumuksille.

Satiiri
Tyylilaji, jossa huumorin, liioittelun ja ironian avulla kritisoidaan ihmisiä, yhteiskuntaa, ilmiöitä tai vallankäyttöä.

Lastenteatteri
Opettavaisia ja viihdyttäviä lapsille suunnattuja esityksiä.

Musiikkiteatteri/Musikaali
Musiikki kuljettaa tarinaa eteenpäin.

Ooppera
Tarina kerrotaan laulamalla ja soittamalla klassista musiikkia.

Tanssiteatteri
Tanssi ja liike kuljettavat tarinaa eteenpäin.

Jännitysnäytelmä
Keskiössä on murha tai muu rikos, jota yritetään ratkaista.

Puhenäytelmä
Keskiössä on dialogi. Esitys keskittyy enemmän keskusteluun ja sanalliseen vuorovaikutukseen.

Improvisaatio
Esitys tai metodi, jonka sisältöä kehitetään hetkessä ilman käsikirjoitusta.

Nukketeatteri
Esityksen pääosassa ovat nuket.

Monologi
Hahmon pitämä yksinpuhelu, jossa tämä ilmaisee ajatuksiaan, tunteitaan tai kertoo tarinaa.

Dialogi
Vuoropuhelua kahden tai useamman näyttelijän välillä.

Klassikkoteos
Teos, joka on säilyttänyt arvonsa ja vaikutuksensa ajan myötä, mm. Hamlet, Othello, Nukkekoti, Kolme sisarta, Anna Liisa.

Interaktiivinen esitys
Osallistava teatteriesitys, joissa yleisö pääsee osallistumaan tarinan kulkuun tai vaikuttamaan sen lopputulokseen.

Forumteatteri
Osallistavan teatterin muoto, jossa yleisö voi puuttua näytelmän tapahtumiin, kokeilla erilaisia toimintatapoja ja etsiä ratkaisuja esityksen käsittelemään ongelmaan.

Arvaa kuvan tyylilaji!

Kuva 1

Kuva 2

VAASA.
KAUPUNGINTEATTERI

Arvaa kuvan tyylilaji

Kuva 3

Kuva 4

VAASA.
KAUPUNGINTEATTERI

Arvaa kuvan tyylilaji

Kuva 5

Kuva 6

VAASA.
KAUPUNGINTEATTERI

Esityksen aikana

BONGAUSTEHTÄVÄ: Bongaa esityksestä joitain seuraavista komedian keinoista ja laita raksi ruutuun.

JOKIN ASIA TAI ESINE RIKKOUTUU	VÄÄRINKÄSITYS	KATSOJA VEDETÄÄN MUKAAN ESITYKSEEN
YLLÄTTÄVÄ TAI NOPEATEMPOINEN OVIEN AVAAMINEN TAI SULKEMINEN	YLLÄTTÄVÄ ÄÄNI	PUTOAMINEN
HAHMO TIPPUU ROOLISTAAN	TAKAA-AJO	HENKILÖT SAAPUVAT NÄYTTÄMÖLLE YKSITELLEN

VAASA.
KAUPUNGINTEATTERI

Esityksen jälkeen

TEHTÄVÄ: Teatterivierailun jatkokäsittely

Keskustelkaa näkemästänne:

- Millaisia komedian ja farssin keinoja tunnistitte näytelmästä?
- Mikä näytelmässä oli erityisen kiinnostavaa?
- Mitä olisit toteuttanut toisin teatteriesityksessä?
- Millaisia hahmoja näytelmässä esiintyi?
- Kuinka näyttelijät suoriutuivat rooleistaan?
- Millaisia tunteita esitys herätti oppilaissa?

TEHTÄVÄ: Luovan kirjoittamisen tehtävä

Täydennä lista, johon keräät 10 erilaista asiaa esityksestä. Älä kirjoita ”mistä pidin”, vaan kirjaa asioita, jotka muistat: yksityiskohtia, tunnelmia, repliikkejä, ääniä, liikkeitä, värejä, lavasteita, tunteita, joita koit, ajatuksia, jotka nousivat. Kohta voi olla yksi lause tai jopa yksittäinen sana.

Esimerkiksi: Tummanpunainen valo lavalla, yleisö nauroi läpi koko esityksen, ensimmäisen musiikkinumeron aikana tuli kylmät väreet.

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____
7. _____
8. _____
9. _____
10. _____

Hyödynnä keräämiäsi havaintoja ja kirjoita niiden pohjalta teatteriarvio, jossa arvioit näkemääsi esitystä.